

Lektori vélemény Torma László: Szüicsmunka című tanulmányáról

Torma László, a szüicsmunkák kiváló értője a jelen tanulmányban szép és tanulságos összefoglalást és értelmezést ad a Somogy megyei idevágó anyagról, melyhez a következőkben csupán néhány, a tanulmány lényegét nem érintő megjegyzést fűzök.

A tanulmányban előadottakhoz egyetlen tartalmi megjegyzésem az árszabásokkal kapcsolatos. Torma László ugyanis az ilyen példáit kizárólag a Domonkos Ottó által a Magyar Néprajz III. kötetében közzétett, 1793. évi Somogy megyei árszabásból választotta. Emellett azonban feltétlenül figyelembe kellene venni és ugyancsak beiktatni azokat az idevágó adatokat, amelyek a Flórián Mária által szerkesztett és bevezetéssel ellátott, Az Mester Emberek Miveinek árazása. Szüicsök és kesztyűsök árszabásai. Bp., 1997 című kötetben jelentek meg. Ennek számos figyelemreméltó adata közül példaként idézem az 1737. évi, Marcaliban hozott limitáció azt a tételét, amely a "Cziffra eöreg Ködmeny Vásárra valo" árát szabja meg, szemben a "Közönséges Ködmeny" árával (73); ez némileg korábbi a Torma László által 1759-ből idézett "Czifrázott ködmeny" adatánál.

Gondolva arra, hogy a jelen kötet olvasóinak, köztük a kötetet netán helytörténeti kézikönyvként használóknak nem mindegyike rendelkezik megfelelő kézikönyvvel a ma már nem közkeletű szavak értelmezéséhez, mindenképpen szükségesnek látszik ezen szavak magyarázatának a beiktatása. Magyarázatot igénylő szó pl. a *petymeg* és a *rókamál* vagy a *berzseny, tobakos* (1), nemkülönben az *almásolt* (3).

A fogalmazást illetően kifogásolnom kell a 3. lapon a ködmönüjjak virágzásának a feldúsulásával kapcsolatban tett kitétel, miszerint azok "ezzel azonban unalmassá, túldíszítetté, kiegyensúlyozottá váltak". Egy ilyen erősen szubjektív, negatív értékelés megítélésem szerint semmiképpen nem való egy bár tudományos igényű, de túlnyomó részben főként a széles nagyközönség tájékoztatását szolgáló munkában. A 4. lapon ugyancsak nem kellene a szerző által vélt "túldíszítettségre" utalni a **toldott aljú típusnál**, szerintem elég lenne "erősen díszített" vagy hasonló, semlegesebb és tartózkodóbb kifejezéssel illetni a jelenséget (gondoljuk meg: végeredményben egy gótikus katedrális is túldíszített!).

Meggondolandó, hogy ide, a tanulmány szövegébe illesztendő-e a Malonyay Dezső-féle kötet hibáira való utalás (5)? Az ő kötetét használókat - így a tanárokat is - valóban jó lenne figyelmeztetni, ezt azonban esetleg jegyzetbe kellene tenni, de mindenképpen elkülöníteni a főszövegtől.

A tanulmány fogalmazását szükséges lenne átnézni nyelvhelyességi szempontból. Gondolok olyan hibákra, mint az 1. lap 1 bekezdése utolsó mondatában, ahol nem történt meg az alany és az állítmány egyeztetése: "A szabásban, ... megmutatózó **sokszínűség** az, amely ... jellemző, egyben a kutatás nevésegeit is **okozzák**." Hasonló hiba a 3. lapon: "Az eleje díszé ... a ... **gombok**". Akad hiányosan megfogalmazott mondat is. Ilyen például a 2. lap 2. bekezdése 2. mondata: "... a selyemhímzésűek a régebbiek ... , később latni fogjuk, egy-egy típusra jellemző csak". Ugyanitt a 6. bekezdés első mondata:

"A viseletdarabok közül a ködmönt -"kísbunda"- a hosszabb férfi "bekecs"-et viselték."

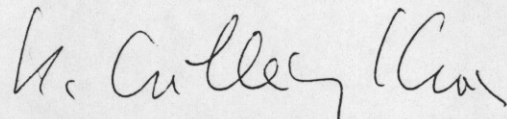
Megjegyzem még, hogy néhol elmaradt a szakkifejezés vagy népi megjelölés kurzivalása, így pl. 1. lap: *tábla bélés, bérlés, gerezna, gelezna*. 3. lap: *paraszt*. Ez utóbbinál a magyarázat elé - "diszítetlen" - jó lenne beiktatni: "azaz".

Az irodalomjegyzékből kimaradt Valentényi G. 1909-es munkája és Domonkos Ottó említése, aki a hivatkozott 1793. évi limitációt közzétette.

A képaláírásoknál hiányolom, hogy csak a fényképek esetében szerepel datálás, holott a szakirodalomban tájékozatlan olvasó számára elengedhetetlen, hogy a közölt minden egyes objektum alatt ott legyen olvasható az akárcsak hozzávetőleges - legalább a múzeumbakerülés időpontjára utaló - kormeghatározás.

Torma László tanulmányát, a fenti megjegyzések figyelembevételével, megjelenésre ajánlom.

Budapest, 2000. június 26.

Dr. K. Csilléry Klára
a néprajztudomány MTA doktora